

KYOKUSHINKAI KARATE SISTEM I RAZVOJ SPORTSKOG MENADŽMENTA U KYOKUSHINKAI KARATE ORGANIZACIJAMA

KYOKUSHIN KARATE AND DEVELOPMENT OF SPORTS MANAGEMENT IN KYOKUSHIN KARATE ORGANIZATIONS

Vojkan Bižić

Full contact kyokushinkai savez Srbije, Beograd, Srbija

© MESTE NGO

JEL category: **G32, O13**

Apstrakt

Ono što nas prvo asocira na prvu pomisao na Japan su borilački sportovi karate, džudo, sumo, kendo... Specifičnost kyokushinkai karatea kao borilačkog stila je danas vrlo prepoznatljiva u svetu. Njegova glavna karakteristika je realna borba. U radu je izložena njegova specifičnost u odnosu na druge stilove. Objašnjena je i specifičnost organizacijske strukture svetske organizacije, kao i nastanak i sve podele koje su nastale unutar svetske Kyokushinkai karate organizacije posle smrti osnivača stila. Dat je i pregled nastanka i dolaska kyokushinkai karatea u Srbiju sa svim njegovim problemima na koje je nailazio u Srbiji da bi se razvijao i širio. U ovom istraživanju je istaknut fenomen njegove popularnosti u Japanu, ali i posebno u Srbiji, naročito u poslednjoj dekadi dvadesetog veka i početkom dvadeset prvog veka. Objašnjeni su njegova velika popularnost na ovim prostorima, specifičnosti te ekspanzije, kao i prikaz modela organizacione strukture i na koji se način mogu i na koji se način organizuje kyokushinkai organizacije u svetu i kod nas. Na kraju rada navedene su neke kompetencije koje bi trebali da imaju ljudi (stručnjaci) koji se bave rukovođenjem i radom ovakvih sportskih organizacija. Posebno pažnja je posvećena određenim segmentima organizacijske strukture koji su jako bitni za dobro funkcionisanje i razvoj organizacija ovog tipa. Autor je pokušao da kroz ovaj rad pokaže koliko je u današnjem vremenu bitno da ovakve organizacije imaju dobre sportske menadžere u svojoj organizacionoj strukturi.

Adresa autora:

Vojkan Bižić

vbizic@yahoo.com

Ključne reči: menadžment, sport, kyokushinkai karate, borilački sistem, organizacija

Abstract

Our first associations with Japan are the martial arts karate, judo, summo, kendo... The unique style of kyokushinkai karate is recognisable all over the world. Its main characteristic is a real fight. This abstract will compare its uniqueness in comparison to other styles. The characteristic organisational structure of the world organization will be explained as well. The creation of it and all the groups within the world Kyokushinkai karate organization after the style founder. The review of the creation and appearance of Kyokushinkai karate in Serbia along with the ongoing problems in which it come upon in this country on its development. A special focus will be on the phenomenon of its popularity in Japan especially in Serbia in the last decade of 21st century. The great popularity in these grounds and the characteristics of its expansion are going to be explained. The model of the organisational structure, with the ways of its organising all over the globe, will be presented. Finally, several competences will be given as a guidelines for people who are involved in management and working in this field i.e. sport organisations. A special attention will be paid on specific segments of organizational structures which are very relevant to similar organizations functioning and development. It is vital to stress the importance of good sport managers within their own organisational structure.

Keywords: management, sport, kyokushinkai karate, fight system, organisation

1 POJAM, ZNAČENJE I NASTANAK KYOKUSHINKAI KARATE

Stil karatea Kjokušinkai spada u novije borilačke sisteme, a svojom suštinom predstavlja rezultat dugogodišnjeg rada i iskustva njegovog osnivača Masutacu Ojame. Tragajući za što realnijim metodama golorukog borenja, Ojama je iskoristio svoje prethodno poznavanje BUDO (borilačkih) disciplina kako bi 1951. godine zvanično oformio svoj pravac. Ovaj stil karatea je nastao povezivanjem go-đu-riu i šotokan stila, dok je u nožnim tehnikama prisutan uticaj korejskog „taekwon do“ sistema. Kjokušinkai je reč sastavljena od tri japanske reči "kjoku" (krajnje, ekstremno), "shin" (stvarnost ili unutrašnja istina), i "kai" što znači sastaviti, pridružiti. Osim tehničke postavke i mentalne spremnosti, Kjokušinkai zahteva izraženu fizičku spremu, s obzirom da se udarci izvode sa punim kontaktom. Pravila borbe ovog sistema su jasno određena. Pobjednik je takmičar koji "ostane na nogama", s tim što su strogo zabranjeni udarci rukom u predelu glave, kao i udarci u genitalije i leđa. Ukoliko se desi da se borba ne završi nokautom, sudija određuje pobjednika po broju osvojenih poena. Kjokušinkai karate danas u svetu prema podacima svetske Kjokušinkai organizacije vežba preko 12 miliona ljudi u 130 zemalja. Nakon Ojamine smrti 1994. dolazi do raskola u svetskoj Kjokušinkai organizaciji IKO (International Karate Organization). Ubrzo nastaju tri međunarodne organizacije i to :

- I.K.O. – 1, koju vodi Šokei Macui, Svetski prvak 1987. godine
- I.K.O. – 2, koju vodi Kendi Midori, Svetski prvak 1991. godine
- I.K.O. – 3, koju vodi Jošikazu Macušima, 9. dan jedan od glavnih Ojamine asistenata.

Prvo svetsko Kjokušinkai prvenstvo održano je 1975. godine. Na njemu je učestvovalo 37 zemalja. Od tada, svake četvrte godine ovo prvenstvo se tradicionalno održava u Tokiju. Razvoj Kjokušinkai karatea u Srbiji vezuje sa za kasne šezdesete i rane sedamdesete godine dvadesetog veka. Ful contact kyokushinkai savez Srbije osnovan je 2004. i član je I.K.O. – Matsushima svetske organizacije. Danas u Srbiji postoji 5 klubova.

Masutacu Ojama je rođen 27. Jula 1923. godine u Južnoj Koreji, a kasnije se preselio u Japan. U devetoj godini života počeo je da se bavi borilačkim veštinama. Učio je prvobitno veštinu kineske pesnice, da bi potom nastavio da se bavi džudoom. Godine 1938. godine, u petnaestoj godini, počeo je da uči šotokan karate kod učitelja Gičina Funakošija. Međutim, nezadovoljen borilačkom formom šotokan karatea, Ojama će krenuti u potragu za sopstvenim borilačkim načinom 1947. godine, Ojama će vrlo intenzivno učiti go-đu-riu karate sa učiteljom Gogen Jamagućijem. Ta praksa će bitno uticati na kasnije formulisanje njegove veštine borenja. Ojamine bavljenje karateom imalo je specifičan karakter i umnogome se razlikovalo od vidova borbe većine

tadašnjih majstora. Vođen buntovnim duhom i neutaživom težnjom za usavršavanje karate-doa, Ojama je sebe podvrgao čeličnoj disciplini i asketskom životu. Poznata je činjenica da je u više navrata odlazio na usamljene planinske zabiti zbog potvrđivanja izabranog borilačkog puta.

U danima samoće i rigoroznog treninga, Masutacu Ojama je tragao za dubokim korenima borilačkog umeća. Rezultat takvog načina života bilo je stvaranje stilske kreacije pod imenom Kjokušinkai karate-do. Uobličivši borilački koncept, Ojama se vratio u civilizaciju i svetu demonstrirao začuđujuću veštinu i snagu svog karatea. Uputivši se misionarskom stazom, on je održao oko 270 javnih demonstracija karate veštine širom Amerike, Kanade, Kube, Meksika. Često je morao da dokazuje svoju veštinu boreći se protiv izazivača, poznavalaca raznih veština, od profesionalnih boksera do majstora džudoa, džiu džicu. Nije propuštao priliku da pobjedi. Uz borbe, Ojama je demonstrirao i tehniku tamaešivari, lomeći više centimetara debele grede, kamenje, pivske boce i dr. Posebno spektakularne bile su borbe sa bikovima, gde je pokazao kako goloruk čovek može da savlada ove snažne i goropadne životinje. Svet je tada zaista bio u prilici da vidi veliku snagu Ojame i njegovog karatea.

On se uspešno dokazao i na japanskim prvenstvima (1947. godine) pobeđujući svoje protivnike bez mnoge muke. Masutacu Ojama je 1985. godine bio pozvan od strane FBI i američke vojne akademije Vest Point da održi niz predavanja i seminara na temu Kjokušinkai karate-doa. (Simić, 2005, p. 274) Pored takmičenja, seminara i predavanja, Ojama se bavio i pisanjem. Autor je nekoliko interesantnih i bogato ilustrovanih knjiga u kojima on i njegovi sledbenici demonstriraju tajne karate veštine (Šta je karate, Esencijalni karate, Ovo je karate, Kjokušin put). „Život i delo ovog učitelja su svedočanstvo o tome kako disciplinovani duh i jaka borilačka sigurnost pomeraju granice fizičkih i psihičkih mogućnosti čoveka. Napornim treningom i složenom mentalnom praksom, Ojama je demonstrirao svoj nepopustljiv karakter, borilački duh, oštru tehniku i ubitačnu moć karate udarca. On i njegovi sledbenici, neguju sopstvenu stilsku kreaciju, KJOKUŠINKAI – KARATE-DO, predstavljaju uspešnu sintezu hrabrosti, upornosti i discipline sjedinjene sa sjajnim borilačkim

umećem.“(Bižić, Značaj medija i PR za razvoj Kyokushinkai karatea na prostoru Srbije, 2012(b)) Masutacu Ojama je umro 1994, u sedamdesetoj godini života.

2 SPORTSKI MENADŽMENT I ORGANIZACIONA STRUKTURA U KYOKUSHINKAI KARATE ORGANIZACIJAMA

Pojam „menadžment“ je definisan od strane brojnih autora, kao npr.:

“Ljudska aktivnost, menadžment datira još iz perioda prvih civilizacija da bi se vremenom kroz mnogobrojna istraživanja i studije menadžmenta potvrdio kao nauka.“ (Kastratović, 2006) u (Bižić, 2012, str. 418).

“Možemo da kažemo da je menadžment proces kojim se služi više osoba sa ciljem koordinacije aktivnosti drugih radi postizanja što boljih rezultata. Govorimo o procesu kojim se oblikuje i održava okruženje kako bi se, s gledišta efikasnosti, postigli odabrani ciljevi. Okosnica tog procesa je efikasnost postizanja zadatog cilja i efektivna upotreba ograničenih resursa.” (Vajić, 2004) u (Bižić, 2012, str.418.)

“Menadžment: proces planiranja, organizovanja, vođenja i kontrolisanja posla članova organizacija i korišćenja svih raspoloživih sredstava organizacije da se postignu naznačeni ciljevi.” (Stoner et al, 2000). Takođe o menadžmentu iznose i: “Menadžment je praksa svesnog i stalnog modelovanja organizacije. U svim organizacijama postoje ljudi koji su zaduženi da pomognu da se ostvare planirani ciljevi. Te ljude nazivamo menadžeri. Ovi menadžeri – treneri, dirigenti, šefovi prodaje – možda su uočljiviji u pojedinim organizacijama za razliku od drugih, ali bez efektivnog rukovođenja, organizacije mogu da propadnu.” (Bižić, 2012, str. 418) “Prema Piteru Drakeru menadžeri su jedan od najvažnijih resursa savremene organizacije. Bez njih su ostali ekonomski resursi beznačajni (zemlja, rad kapital)“, (Erić, 2000, str. 43) smatra se da su menadžeri ljudi koji vode planiraju, organizuju, vode i kontrolišu aktivnosti svih članova organizacije.

Menadžment u sportu bi se, na osnovu iznetog, a imajući u vidu da ga većina autora vezuje sa

organizacijom, mogao definisati kao proces planiranja, organizovanja, upravljanja i kontrole u sportskim organizacijama, radi ostvarivanja njihovih ciljeva, uz racionalno korišćenje raspoloživih resursa. Menadžment se definiše kao ekonomska disciplina, međutim, menadžment u sportu je s obzirom na to da su i "segmenti proizvodnje" i "činioci organizacije" ljudi, moguće okarakterisati i kao humanističku nauku. (Bižić, 2012, str. 419)

Kada se govori o funkcionalnoj podeli menadžmenta u sportu, postoje dva gledišta. Po užoj podeli, menadžment se deli na dva segmenta, (Bižić, 2012, str. 419)

- poslovni i
- sportski.

Druga, konkretnija podela, ukazuje na tri organizacione funkcije menadžmenta. Bižić, 2012 (str. 419)

- upravljačku
- poslovnu
- sportsku.

Upravljačka funkcija podrazumeva strukturu, odnosno organe upravljanja sportske organizacije. Najčešće su to: skupština, upravni odbor i predsednik (direktor) sportske organizacije. (Bižić, 2012, str. 419)

Sportska funkcija sportske organizacija je usmerena na realizaciju sledećih aktivnosti: selekcija, trening, takmičenje i oporavak. Cilj ove funkcije je postizanje sportskih rezultata koji su društveno prihvaćene sportske vrednosti. Poslovne aktivnosti sportske organizacija obuhvataju: koordiniranje ljudskih i materijalnih resursa u sportu radi stvaranja profita. Segmenti poslovne aktivnosti u sportskoj organizaciji su funkcije: kadrova, menadžmenta, marketinga, objekata i finansija. Menadžment u sportu treba posmatrati multidisciplinarno. (Bižić, 2012, str. 419)

U nastavku izložene su neke moguće modele organizacione strukture sportskih, kyokushinkai karate organizacija.

Sve vrste organizacionih struktura možemo podeliti na sledeće tipove.

Tipovi organizacionih struktura:

1. Funkcionalna organizaciona struktura (šta obuhvata, prednosti, slabosti).
2. Divizionna organizaciona struktura (prema proizvodu/usluzi/tržištu (šta obuhvata, prednosti, slabosti).
3. Matrična organizaciona struktura (šta obuhvata, prednosti, slabosti).
4. Neformalna organizaciona struktura (šta obuhvata, prednosti, slabosti).

Funkcionalni model-u jednom sektoru spaja sve one koji se bave jednom vrstom aktivnosti ili nekoliko srodnih aktivnosti. Funkcionalna organizacija je najlogičnija i utemeljena je na podelama na sektore, obezbeđuje visoku efikasnost. Nedostatak ove organizacije je usporeno donošenje odluka, jer sve odluke mora da odobri vrh organizacije. Šeme organizacione strukture prema funkcionalnom modelu kompanija i organizaciona šema karate federacije. Funkcionalna organizaciona struktura je organizovana tako da su pojedinci angažovani na aktivnostima u okviru jedne delatnosti kao što su marketing, finansije. Ovaj model može biti dobar kod karate federacija koje su na svom početku i kojima je potrebno da bi opstale i razvijale se da imaju profesionalce u svim segmentima njenog funkcionisanja.

Divizionni model - često se naziva i organizacija prema proizvodu/usluzi. U konkretnom slučaju to znači da karate federacija bude podeljena na divizione posebne celine (npr. Vojvodina, zapadna Srbija itd.) prednosti su laka koordinacija, široka ovlašćenja za rad. Nedostaci su: postavljanje interesa divizije ispred organizacionih ciljeva i povećanja troškove administracije zbog dupliranja ljudi sa posebnim kvalifikacijama.

Matrični model-kombinacija prethodna dva modela, ovaj model potire nedostatke prethodna dva modela. Naziva se još i sistem višestruke komande u kome postoje dva lanca komandovanja, prvi delatnosti ili podeli, i drugi, prema delotvornosti, koji kombinuje ljude iz različitih divizija ili sektora u različite timove.

Neformalna organizaciona struktura-čine međuljudski odnosi u organizaciji koji se ne prikazuju u formalnoj šemi. Ključno pitanje kod ovog modela koliko će se moći podeliti menadžerima nižih nivoa. Neformalna organizaciona struktura odnosi između članova

organizacije koje ne pokriva nikakav dokument i koji nisu zvanično priznati, ali koji nastaju iz ličnih ili grupnih potreba radnika. Karate kao sportska disciplina možda bi najviše odgovaralo ovaj model organizacije, ali kod njega je potrebno da ljudi koji rade u federacijama isključe lične ambicije i potreba zarad zajedničke misije organizacije.

Važno pitanje koje se postavlja kod svih modela organizacione strukture da li će se ići na decentralizaciju ili centralizaciju. Kad je reč o centralizaciji ili decentralizaciji misli se na aktivnosti i resurse. Ako je autoritet u vrhu menadžmenta onda je reč o strukturi organizacije koju karakteriše centralizacija, ako je autoritet delegiran kroz organizaciju onda je reč o decentralizaciji.

Postavlja se pitanje zašto je vazno pitanje o kom modelu organizacione strukture je reč? Bitno je zbog odgovornosti koja nastaje u slučaju uspeha a naročito u slučaju neuspeha pogrešno donesenih poslovnih odluka koje mogu nekada imati jako velike posledice za samu karate federaciju.

Veza Kyokushinkai karate saveza Srbije sa drugim organizacijama (državom, savezima, međunarodnim sportskim organizacijama). Veza karate federacije za drugim organizacijama može biti višestruka. Vezu sa drugima objasnimo kroz gore navedene institucije:

- Državom-uspesi sportista na domaćoj i međunarodnoj sceni predstavlja veliki uspeh i za državu za koju takmičari nastupaju.
- Saveza-Saradnja između saveza je jako bitna i od velike je važnosti za razvoj bilo kog stila karatea, jer kroz saradnju se stilovi međusobno dopunjuju i razvijaju kako na nacionalnom tako i na internacionalnom nivou.
- Međunarodnim sportskim organizacijama-Uspešna i korisna saradnja se može ostvarivati i ostvaruju je organizacije koje imaju dobar i uspešan menadžment tim. Tim je taj koji organizaciju vodi do cilja (uspeha).

Svaki od pomenutih modela je dobar ali same karate federacije u zavisnosti od veličine treba da odaberu same model koji njima u datom trenutku odgovara. Ali takođe treba da uvek budu spremne na promenu organizacione strukture ukoliko te

prilike i potrebe zahtevaju. "Reinženjering, koji je nastao kao težnja da se stvori organizacija koja je optimalno efikasna i efektivna u savremenim uslovima poslovanja, zahteva upravljanje ljudskim resursima koji omogućavaju optimalno korišćenje ljudskih potencijala u organizaciji" (Pržulj, 2002, str. 343)

3 ZAKLJUČAK

Dilema koja se postavlja ovde je šta je zapravo potrebno klubovima, savezima. Da li su to menadžeri ili lideri? Kratak i jednostavan odgovor je da su im potrebni i jedni i drugi.

Na prvom mestu sa bi klubovi bili uspešni moraju da imaju dobre menadžere a kada imate klubove u kojima imate uspešne menadžere koji su od klubova napravili institucije ili pak lokalne brendove koji su na lokalnom području prepoznatljivi. Onda neće biti teško da se izaberu lidera koji će voditi uspešno savez kao organizacionu celinu koju sačinjava više klubova. Može se napraviti zaključak da je najvažniji faktor za razvoj dobrog kluba ili organizacije, dobar i uspešan menadžer, a za vođenje veće organizacije kao što je savez neophodno je da vođa saveza ima i liderske osobine. Završetkom tranzicije na našim prostorima i privatizacijom velikih klubova, većom konkurencijom videće se da li mi imamo dobru osnovu u menadžerima i liderima u sportovima ili će morati angažovati stručni kadar sa strane. Za ovu poslednju konstataciju potrebna je da sačekamo i da vidimo šta će nam budućnost doneti. Bez uspešnih lidera nema uspešnih saveza a bez toga nema i uspešnih sportista, sportisti i lideri moraju biti u čvrstoj vezi i uspeh će sigurno doći.

Sportske organizacije moraju primenjivati i koristiti znanja i veštine drugih nauka i disciplina ne samo organizacione već i menadžerske i liderske, kako bi bile uspešno vođene. Danas je sport svetski fenomen, koji ima svoj istorijski, društveni, ekonomski, organizacioni, trenazno-tehnološki, motorički, medicinski, psihološki, sociološki, fiziološki, biomehanički, metodički, metodološki, kao i neke druge aspekte. Ovakvo brojni aspekti ukazuju da ima mesta za različite nivoe menadžera kao i formi organizovanja ovakvih sportskih organizacija.

CITIRANI RADOVI

- Bižić, V. (2012). Pojam sportskog liderstva i njegova primena u sportskim organizacijama u Srbiji. *Socioeconomica*, 417-422.
- Bižić, V. (2012). Značaj medija i PR za razvoj Kyokushinkai karatea na prostoru Srbije. "Moć komunikacije 2012" 1st International Scientific Conference (pp. 345-351). Beograd: APERION.
- Erić, D. (2000). *Uvod u menadžment*. Beograd: Čigoja.
- Kastratović, E. (2006). *Osnove menadžmenta sa menadžmentom u sportu*. Beograd: FMS.
- Pržulj, Ž. (2002). *Menadžment ljudskih resursa*. Beograd: Institut MSP.
- Simić, N. (2005). *Karate do*. Beograd: SIA.
- Stoner, D., Friman, R., & Gilbert, J. (2001). *Menadžment*. Beograd: Želnid.

Datum prve prijave: 27.02.2014.
Datum prijema korigovanog članka: 28.03.2015.
Datum prihvatanja članka: 02.04.2015.

Kako citirati ovaj rad? / How to cite this article?

Style – **APA Sixth Edition**:

Bižić, V. (2015, jul 15). Kyokushinkai karate sistem i razvoj sportskog menadžmenta u kyokushinkai karate organizacijama. (Z. Čekerevac, Ed.) *FBIM Transactions*, 3(2), 17-22. doi:10.12709/fbim.03.03.02.03

Style – **Chicago Sixteenth Edition**:

Bižić, Vojkan. 2015. "Kyokushinkai karate sistem i razvoj sportskog menadžmenta u kyokushinkai karate organizacijama." Edited by Zoran Čekerevac. *FBIM Transactions (MESTE)* 3 (2): 17-22. doi:10.12709/fbim.03.03.02.03.

Style – **GOST Name Sort**:

Bižić Vojkan Kyokushinkai karate sistem i razvoj sportskog menadžmenta u kyokushinkai karate organizacijama [Journal] // *FBIM Transactions* / ed. Čekerevac Zoran. - Beograd : MESTE, jul 15, 2015. - 2 : Vol. 3. - pp. 17-22.

Style – **Harvard Anglia**:

Bižić, V., 2015. Kyokushinkai karate sistem i razvoj sportskog menadžmenta u kyokushinkai karate organizacijama. *FBIM Transactions*, 15 jul, 3(2), pp. 17-22.

Style – **ISO 690 Numerical Reference**:

Kyokushinkai karate sistem i razvoj sportskog menadžmenta u kyokushinkai karate organizacijama. **Bižić, Vojkan**. [ed.] Zoran Čekerevac. 2, Beograd : MESTE, jul 15, 2015, *FBIM Transactions*, Vol. 3, pp. 17-22.